

Política i planificació lingüístiques

Miquel Pueyo i París
Albert Turull i Rubinat

XP08/07070/00875

Universitat Oberta
de Catalunya

www.uoc.edu

Miquel Pueyo i París

Lleida (1957). Doctor en Filologia Catalana i Graduat Social. Professor de Sociolingüística, Planificació Lingüística i Política Lingüística a la Universitat de Lleida, des de 1979. Ha estat director de l'Institut d'Estudis Ilerdencs i diputat del Parlament de Catalunya. És membre del Grup Català de Sociolingüística i autor, entre d'altres, dels llibres següents: *Lleida: ni blancs ni negres, però espanyols* (1984), *Llengües en contacte en la comunitat lingüística catalana* (1991), *Tres escoles per als catalans* (1996), etc.

Albert Turull i Rubinat

Cervera, la Segarra (1963). Professor des de 1991 del departament de filologia catalana de la Universitat de Lleida, de la qual ha estat així mateix director del Servei de Llengua i Terminologia (1992-98). Anteriorment havia exercit com a professor de secundària (1987-91) i havia treballat en planificació lingüística al Servei Català de la Salut (1986-87) i al SEDEC de la Generalitat de Catalunya (1989-91). Fou el secretari executiu, a Lleida, del II Congrés Internacional de la Llengua Catalana (1986). Les seves línies de recerca i docència principals són l'onomàstica, la lexicologia, la sociolingüística i la planificació lingüística.

Primera edició: setembre 2001

© Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya

Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona

Disseny: Manel Andreu

Material realitzat per Eurecamedia, SL

ISBN: 84-8429-261-4

Dipòsit legal: B-34.089-2008

Cap part d'aquesta publicació, incloent-hi el disseny general i de la coberta, no pot ser copiada, reproduïda, emmagatzemada o transmesa de cap manera ni per cap mitjà, tant si és elèctric, com químic, mecànic, òptic, de gravació, de fotocòpia, o per altres mètodes, sense l'autorització prèvia per escrit dels titulars del copyright.

Introducció

Aquesta assignatura ha estat pensada, estructurada i desenvolupada amb la intenció de facilitar els elements per a una comprensió global del paradigma científic de la política i la planificació lingüístiques, en tant que disciplines autònomes nascudes del contacte de la sociolingüística amb matèries com la politologia i la planificació estratègica, però inseparables de la realitat històrica d'una intervenció reguladora sobre la diversitat lingüística que es remunta, com a mínim, als temps de la romanització.

Amb el mòdul “Política i planificació lingüístiques. Introducció general”, allò que us oferim –un cop situats en el marc històric de la intervenció política sobre la diversitat lingüística– és una introducció essencialment teòrica i conceptual dels paradigmes científics de la **política i la planificació lingüístiques**, i una descripció bàsica dels objectius, elements i fases d'aquestes dues disciplines. Així mateix, remarquem la conveniència de prendre en consideració, en aquest cas, l'assignatura d'*Anàlisi de la normativa catalana*, de la professora Mila Segarra, i molt especialment el mòdul “La planificació lingüística”, ja que presenta un notable paral·lelisme temàtic amb el que nosaltres us presentem, encara que generalment es decanti cap a qüestions relacionades amb l'anomenada *planificació del corpus*.

En el mòdul “Els drets lingüístics en els estats plurilingües”, trobareu, en primer lloc, una classificació i descripció teòriques dels **drets lingüístics de les persones i de les comunitats**, i dels criteris determinants en la política lingüística implementada pels diversos estats i administracions (fonts d'informació, principis d'organització i models de política lingüística existents). En segon lloc, presentem un estudi comparatiu d'alguns **paradigmes ben diferenciats de la regulació de la diversitat lingüística** (Grècia o l'assimilisme escandalós; el País de Gal·les o el reconeixement d'un estatut jurídic diferenciat; Finlàndia o el reconeixement dels drets personals territorialitzats; Luxemburg o l'aparent desregulació, i Itàlia o la diversitat de tractaments), descrivim el **règim lingüístic** de les institucions internacionals i europees i analitzem la **regulació internacional dels drets lingüístics**, en l'àmbit de les Nacions Unides i d'altres organitzacions internacionals, i també pel que fa a les declaracions i convencions no governamentals.

En el mòdul “Polítiques lingüístiques en els territoris de la comunitat lingüística catalana”, hem volgut presentar la mena de política lingüística aplicada en cadascun dels territoris de la **comunitat lingüística catalana** i descriure, en cada cas, la realitat de l'**ús lingüístic**, a partir de la presentació esquemàtica dels aspectes següents: demografia, territori i migracions; estatut jurídic de la llengua i/o de les llengües; situació de la llengua catalana i efecte de les mesures de pla-

nificació lingüística en els àmbits administratiu, legislatiu i judicial, en la toponímia i l'onomàstica, en l'ensenyament, en els mitjans de comunicació, les indústries culturals i les noves tecnologies, i en l'activitat socioeconòmica. Molt especialment, pel que fa a aquest mòdul, volem encoratjar l'alumnat que faci un esforç constant, en el futur, per mantenir actualitzat aquest cúmulo d'informacions i per descobrir-ne de noves.

Finalment, en el mòdul "Globalització i societat de la informació", hem pretès exclusivament d'encetar una reflexió sobre els aspectes culturals i lingüístics que es deriven d'aquest novíssim i complex fenomen que anomenem *globalització*, per bé que únicament hem pogut esbossar alguns dels factors principals d'aquest procés de canvi històric i, sobretot, del seu efecte sobre una comunitat lingüística com la catalana, de dimensions petites/mitjanes, però mancada d'estructures estatals i afeblida per la fragmentació interna.

Objectius

Un cop l'estudiant hagi treballat els materials d'aquesta assignatura, ha d'haver assolit els objectius següents:

1. Entendre, per mitjà d'un marc conceptual bàsic, els fenòmens històrics i contemporanis de la política i la planificació lingüístiques, tot captant l'estreta correlació entre el fet lingüístic en el seu vessant extern (sociolingüístic) i els fets historicopolítics, en el seu sentit més ampli.
2. Familiaritzar-se amb les diverses tipologies de política lingüística que es poden trobar en els estats contemporanis i saber explicar els tipus bàsics de planificació lingüística, els seus elements i les seves fases successives.
3. Obtenir una visió de conjunt dels fonaments històrics, jurídics i polítics dels anomenats *drets lingüístics*, en tant que elements inseparables dels drets fonamentals dels éssers humans i de les seves comunitats, i descriure quins són els criteris determinants de la seva aplicació, per part dels estats i de les administracions.
4. Cercar i refinar els resultats obtinguts, a través de diversos mitjans, a partir d'informacions objectives, científiques i veraces sobre la diversitat lingüística i sobre el seu tractament.
5. Utilitzar cinc paradigmes de regulació de la diversitat lingüística per a comprovar l'existència de fórmules diverses –i, fins i tot, antagòniques– de tractament polític de la diversitat, i saber plantejar raonadament la possibilitat d'implementar solucions diverses (més o menys democràtiques, costoses, eficaces, conflictives, etc.) per a problemes no tan diferents.
6. Saber plantejar i resoldre les dificultats de descriure les polítiques lingüístiques implementades i les condicions de l'ús lingüístic, en cadascun dels quatre estats i les quatre comunitats autònomes espanyoles en què es troba fragmentada la comunitat lingüística catalana mitjançant una bibliografia bàsica i complementària assequible, eficaç i aclaridora, que permeti millorar o ampliar el coneixement de qualsevol aspecte concret.
7. Saber interpretar la globalització com un procés històric ambivalent i carregat de riscos –però també d'oportunitats– per a comunitats lingüístiques com la catalana, destacant les limitacions del règim lingüístic de la Unió Europea i esbossant l'impacte que les noves tecnologies que caracteritzen la societat de la informació poden tenir sobre la comunitat lingüística catalana.

Continguts

Mòdul didàctic 1

Política i planificació lingüístiques. Introducció general

Albert Turull i Rubinat

1. L'actuació política sobre la diversitat lingüística, en la història de les societats humanes
2. El paradigma científic de la política i la planificació lingüístiques
3. Objectius, elements i fases de la política i la planificació lingüístiques

Mòdul didàctic 2

Els drets lingüístics en els estats plurilingües

Miquel Pueyo i París, Albert Turull i Rubinat

1. La distribució mundial de la diversitat i la desigualtat lingüístiques
2. Els drets lingüístics com a drets fonamentals de les persones i de les comunitats
3. Criteris determinants en la política lingüística dels estats i de les administracions
4. Fonts d'informació sobre política i planificació lingüístiques
5. Estudi comparatiu d'alguns paradigmes de regulació de la diversitat lingüística
6. El règim lingüístic de les institucions internacionals i europees
7. La regulació internacional dels drets lingüístics: convenis, cartes, declaracions, pactes

Mòdul didàctic 3

Polítiques lingüístiques en els territoris de la comunitat lingüística catalana

Miquel Pueyo i París

1. La comunitat lingüística catalana
2. La comunitat lingüística catalana, en el marc de l'Estat espanyol
3. La comunitat lingüística catalana, en el marc de l'Estat francès
4. La comunitat lingüística catalana a Andorra
5. La comunitat lingüística catalana a l'Estat italià
6. La singularitat de la minoria aranesa

Mòdul didàctic 4

Globalització i societat de la informació

Miquel Pueyo i París

1. Globalització, *interlingua* i identitat
2. Aspectes lingüístics de la societat de la informació

Bibliografia

Boix, E.; Vila, F.X. (1998). *Sociolingüística de la llengua catalana*. Barcelona: Ariel.

Cooper, R.L. (1989). *Language Planning and Social Change*. Cambridge: Cambridge University Press (traducció castellana: *La planificación lingüística y el cambio social*. Madrid: Cambridge University Press).

Cotano, À. (2000). *Les llengües minoritzades d'Europa*. València: 3 i 4.

Mollà, T. (ed.) (1998). *La política lingüística a la societat de la informació*. Alzira: Bromera.

Ninyoles, R.L. (1989). *Estructura social i política lingüística*. Alzira: Bromera.

Pradilla, M. (ed.) (1999). *La llengua catalana al tombant del mil·lenni*. Barcelona: Empúries.

